

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму
підготовки доктора філософії за спеціальністю 031 «Релігієзнавство»,
що реалізовується в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича

Освітньо-наукову програму з підготовки докторів філософії в Чернівецькому національному університеті за спеціальністю 031 – Релігієзнавство розроблено на основі Статуту Чернівецького національного університету, Закону України «Про вищу освіту», Закону України та «Про свободу совісті й релігійні організації» робочою групою у складі: доктора філософських наук, доцента, в.о. завідувача кафедрою культурології, релігієзнавства та теології Миколи Шкрібляка і кандидатів філософських наук, доцентів Олександра Бродецького й Арсена Марчишака.

Програма відзначається актуальністю та прикладною доцільністю, а її обсяг, зміст і структура відповідають встановленим вимогам до програм III-го рівня вищої освіти й першого наукового ступеня – доктора філософії *PhD*. Розробники врахували актуальні напрями сучасного розвитку релігієзнавчої думки, а також тенденції на ринку праці та інтереси здобувачів вищої освіти.

Програма має чітку і логічно побудовану структуру, що передбачає можливість формування здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії власної освітньої та науково-дослідницької стратегії шляхом індивідуального вибору навчальних дисциплін у визначеному законодавством обсязі.

Програмою передбачено необхідну практичну складову підготовки здобувачів, що дозволяє оволодіти компетенціями та соціальними навичками, необхідними у подальшій професійній діяльності. Форми і методи навчання (в тому числі й через дослідження), контролю за якістю знань, звітністю тощо сприятимуть досягненню заявлених у програмі цілей і програмних результатів навчання. Вони відповідають вимогам і забезпечують високі вимоги до академічної доброчесності і принципів академічної свободи.

На увагу заслуговує запропонований для вивчення перелік дисциплін нормативного циклу: Академічне письмо та риторика іншомовного спілкування, що забезпечує формування навичок і умінь «спілкуватися в усній і письмовій формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях спілкування»; Організація наукової діяльності – поглиблення розуміння «загальної схеми наукового дослідження», специфіки здійснення теоретичних і емпіричних досліджень, принципів і правил оформлення наукових робіт і т. ін.; Філософія та методологія науки (набуття компетенцій самостійної постановки та розв'язання найактуальніших наукових проблем у галузі релігієзнавства та засвоєння логіко-методологічного інструментарію та пізнавальних навичок).

Таким же логічно продуманим й ефективним з огляду на цілі програми є й блок навчальних дисциплін професійного спрямування, серед яких Правові гарантії і моделі державно-церковних відносин, Орієнталістські релігійно-філософські вчення та практики, Історія та теорія світової релігієзнавчої думки.

У зв'язку з тим, що програма реалізовується в транскордонному, багатоконфесійному та поліетнічному регіоні важливим є перелік дисциплін вільного вибору таких, як Позавузівська релігієзнавча освіта та виховання, Панорама сучасного релігійного життя, актуальні аспекти ісламознавства, Теорія та практика екуменізму й аксіології та ін.

Отже, програма забезпечує набуття здобувачами наукового ступеня доктора філософії *PhD* за спеціальністю 031 – «Релігієзнавство» системних знань, вмінь і навичок, необхідних для підтвердження освіньо-наукової кваліфікації у повному обсязі. Засвоєння програми сприяє формуванню здатність до науково-педагогічної комунікації, відповідальності та автономності. Навчання за цією програмою дозволяє оволодіти сучасними теоріями і концепціями у релігієзнавчій науці, створює передумови для самостійного наукового пошуку, організації та здійснення оригінального наукового дослідження на високому професійному рівні.

Навчальні компоненти ОНП забезпечують досягнення наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем сучасної релігієзнавчої та філософської думки. Вона практично зорієнтована і має вагомий гуманістичний потенціал. Окремі її компоненти допомагають виховати в здобувачів здатність ініціювати, розробляти та реалізовувати власні науково-педагогічні проекти, управляти ними, презентувати їх науковий потенціал і соціально-практичну значущість.

Подана на рецензію освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 031 «Релігієзнавство» є новаторською, вона має чітку й логічно побудовану структуру й вирізняється запровадженням системного підходу до її побудови.

Інтегровані ОНП освітні, наукові та практичні компоненти підтверджують її цілісність та логічно взаємозв'язану систему, що в сукупності забезпечує широкі можливості досягнути поставленої мети та програмних результатів.

Усе це дає підстави рекомендувати освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії за спеціальністю 031 «Релігієзнавство» до впровадження в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

16 лютого 2016 р.

КРАЛЮК Петро Михайлович,
доктор філософських наук, професор,
перший проректор
з навчально-наукової роботи
Національного університету
«Острозька академія»

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму
підготовки доктора філософії за спеціальністю 031 Релігієзнавство,
що реалізується в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича

Сучасні процеси розвитку гуманітарної науки і, зокрема, релігієзнавства, ставлять на порядок денний якісне вдосконалення змісту освіти в цих галузях. Це стосується й підготовки висококваліфікованих науковців-релігієзнавців – експертів з ґрунтовною теоретичною платформою та викладачів вищої школи. Тому розробка освітньо-наукової програми, за якою готуватимуть майбутніх докторів філософії в галузі релігієзнавства, – річ особливо важлива і з погляду подальшого розвитку релігієзнавчої освіти та науки в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, і зважаючи на загальну потребу формування нових пізнавальних масивів релігієзнавчої науки та відповідного кадрового потенціалу.

Прикметно, що в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича вже тривалий час функціонувала аспірантура з релігієзнавства, підготовлено чимало кандидатів філософських наук з релігієзнавства, а отже, розробка цієї нової освітньо-наукової програми підтверджує розвиток добрих академічних традицій та напрацьованого цінного досвіду.

Програму розроблено з урахуванням сучасного українського законодавства та міжнародних правових засад щодо освітньої сфери і, звісно, з оперттям на нормативно-регулятивні документи ЧНУ.

Освітньо-наукову програму розробила робоча група у складі доктора філософських наук, доцента, в.о. завідувача кафедри культурології, релігієзнавства та теології Миколи Шкрібляка і кандидатів філософських наук, доцентів Олександра Бродецького та Арсена Марчишака.

Констатуємо, що наукові та освітні компоненти програми відзначаються істотною актуальністю, вони добре збалансовані та забезпечують їй чітку й логічну інтеграцію в загальний контекст становлення і релігієзнавчо-філософського, і релігійно-богословського пізнання (у міждисциплінарному руслі).

У змістовому плані, за структурою й обсягом освітньо-наукова програма відповідає вимогам до такого типу програм щодо здобуття наукового ступеня доктора філософії.

ОПН, зокрема містить освітньо-науковий блок вдало скомпонованих обов'язкових дисциплін загальної та професійної підготовки, що дозволяє якісно, предметно, ефективно опанувати засади філософії та методології науки (і, відповідно, релігієзнавчого осмислення релігійного феномена). Природно, що програмою передбачено обов'язковий курс академічного письма й риторики іншомовного спілкування. Ці компетенції – необхідні, зважаючи на підвищення ваги наукової комунікації в міжнародному просторі. Засвоєння інших дисциплін загальної підготовки забезпечать здобувачам формування важливих компетенцій, а саме «практичних умінь і навичок застосування наукового інструментарію розробки та реалізації універсальних проектів» в науковій та науково-освітній діяльності, а також «прикладних навичок і компетенцій у галузі математичної та прикладної статистики, методів машинного навчання та штучного інтелекту для обробки результатів дисертаційних досліджень».

Продуманим і функціональним є цикл професійно-наукових дисциплін, адже програма орієнтує здобувачів на набуття комплексних теоретичних знань з історії та теорії світової релігієзнавчої думки, що поглиблює знання про предметно-методологічному і парадигмальну специфіку сучасного релігієзнавчого дискурсу й створює передумови для формування власної наукової траєкторії та платформи самостійного дослідницького пошуку. Важливо, що увагу приділено також орієнталістським релігійно-філософським вченням і практикам, правовим гарантіям та моделям державно-конфесійних відносин.

Усе це забезпечить здобувачам ступеня доктора філософії зі спеціальності 031 релігієзнавство використання здобутих знань та навичок в багатовимірному просторі тематичного спектру міждисциплінарних студій.

Відзначимо, що чітка та логічна змістово-компетентнісна структура програми узгоджується з органічними завданнями розвитку релігієзнавства, і з потребами ринку праці, де зможуть застосовувати свої теоретично-експертні вміння випускники аспірантури.

У програмі закладено чіткий орієнтир на навчання через дослідження. Функціональними у цьому напрямку є форми набуття практичних навичок, в межах яких збалансовується і педагогічний, і релігієзнавчо-емпіричний виміри,

а головне, це забезпечено вибірково-варіативним блоком навчальних дисциплін.

Обґрунтованість академічних прав викладачів, які забезпечують реалізацію освітнього процесу за ОНП, засвідчують їхні фахові кваліфікації й наукові публікації за тематикою відповідних курсів. Важливо також, що зміст освітніх компонентів відображає наукові досягнення науково-педагогічних працівників, які надають освітні послуги в межах програми.

Методики навчання за ОНП засвідчують чітку узгодженість із дослідницькими завданнями й забезпечують можливості реалізації творчої навчально-наукової самостійності, пошуковості, інноваційності та здобуття наукових результатів, які нарощуватимуть масив релігієзнавчих знань. Відповідно, програмою передбачено ефективний контроль за якістю навчання та набуттям відповідних компетенцій, навичок і умінь.

Проте для оптимізації та вдосконалення ОНП рекомендуємо урізноманітнити її вибіркoву складову, що забезпечить ширші можливості індивідуалізації академічної траєкторії навчання здобувачів й тіснішої взаємодії із тематикою їхніх дисертаційних досліджень.

На підставі ретельного вивчення освітньо-наукової програми підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 031 Релігієзнавство рекомендуємо її до впровадження.

Доктор філософських наук,
професор кафедри культурології
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
професор

